

VAN DE REDACTIE

In september – oktober van het vorige jaar maakten wij een prachtige reis door Syrië en Jordanië. Een stuk Midden-Oosten dat misschien niet de wieg van onze beschaving is maar dan toch zeker een belangrijk aandeel heeft in onze Europese geschiedenis. Eeuwen oude beschavingen in de vorm van grote handelscentra als Aleppo, Palmeira en Jerash. Damascus is een van de oudste doorlopend bewoonde nederzettingen van de wereld. De Levant is ook het gebied waar onze huidige godsdiensten ontstonden, het Christendom en de Islam. Figuren als bv. Abraham en Mozes worden door beide richtingen (h)erkend. In de Omajjadenmoskee in Damascus zou, naar verluidt, het hoofd van Johannes de Doper liggen. Na 600 na Chr. scheiden deze godsdienstwegen zich. In elk geval lijkt de geschiedenis van die streek aardig vastgelegd.

Hoe graag zouden we, als genealoog, niet terug gaan in die tijd om te zien of daar ook voorouders van ons te vinden zijn. Maar Karel de Grote lijkt voorlopig het ultieme doel. We moeten al heel wat generaties passeren voor we daar terecht komen. Hoe goed kennen we eigenlijk de geschiedenis van onze Middeleeuwen?

In het Eindhovens Dagblad van donderdag 14 januari stond een artikel over Mierlo's zeldzaamste doden. Men had gehoopt graven aan te treffen uit de Merovingische tijd. Het blijkt te gaan om graven uit de Karolingische tijd. Of toch niet? Sommige geleerden beweren n.l. dat de Karolingische tijd nooit heeft bestaan. Sterker nog dat Karel de Grote niet heeft bestaan. Carolus Magnus zou een ander geweest kunnen zijn. De Middeleeuwen zouden herschreven moeten worden! Zou Dhr. Albert Delahaye dan toch gelijk hebben dat Karel de Grote nooit in Nijmegen is geweest?

Ger Kleinbergen

BEDANKT TOON.....

Wij van de redactie willen je bedanken Toon, voor je jarenlange niet aflatende inzet die vanaf het “ontstaan” van het Mededelingenblad als opvolging van “losse” convocaties zijn intrede heeft gedaan. Het blad start nu met zijn 18^e jaargang. Het is dus al even dat je je samen met ons bezig houdt met de opzet/inbreng en inhoud van het blad tot nu aan toe... Je grote inzet is een bijzondere bijdrage geweest om samen met ons elk kwartaal een zo prettig mogelijk lezend Mededelingenblad te maken voor onze afdeling.

Toon, je hebt een arsenaal aan informatie dat je met regelmaat beschikbaar hebt gesteld aan ons blad, en dus voor velen van de leden/lezers een bron van wetenswaardigheden...

We hopen dat je in de toekomst (zij het dan niet als redacteur) ons zal blijven bestoken met allerlei copy... Je zet er nu een punt achter om persoonlijke redenen.

Toon, wij van de redactie wensen je veel sterkte voor de toekomst...

Ger, Henk, Theo en Hugo.

GEPLANDE BIJeenKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven

Aanvang van de voordrachten 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Op elke bijeenkomst de stands: Contactdienst, Tijdschriften, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Dinsdag 9 maart Het leven van de armsten in Europa vanaf de Middeleeuwen tot heden
door Henri van Rijn, coördinator van Fonto

Dinsdag 13 april Ledenvergadering van de afdeling

Dinsdag 11 mei Ontdek de visuele rijkdom van het Brabants verleden; de Film- en Fotobank Noord-Brabant
door drs. Jolanda van den Akker en drs. Frank van der Maden

Dinsdag 22 juni Lezing met excursie naar het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
Nadere bijzonderheden op de website en in het juninummer.

KORTE INHOUD VAN DE BIJeenKOMSTEN

Dinsdag 9 maart

Het leven van de armsten in Europa vanaf de Middeleeuwen tot heden

door Henri van Rijn, coördinator van Fonto

In de lezing wordt aan de hand van 40 illustraties uitgebreid, maar toch nog in grote lijnen, de geschiedenis van de allerarmsten verteld, zowel van die in Nederland als van die elders in Europa, vanaf de Middeleeuwen tot heden. Weinigen kennen de ware geschiedenis van deze miskende voorgangers, vaak aangeduid als 'slechte' armen. Het eerste gedeelte van de lezing gaat over hun leefsituatie en hoe de samenleving (overheden en niet-armen in de directe omgeving) de armsten in de loop van de tijd zagen en behandelden. Het tweede deel toont hoe de armsten hun brood verdienden voor henzelf en voor hun gezin, en ook de moed van de armste kinderen en volwassenen in de loop van de tijd. Voorafgaand aan de lezing zal in het kort worden toegelicht wie de armsten zijn.

Henri van Rijn is sinds 1966 actief in ATD-Vierde Wereld, mensenrechtenbeweging van en met de allerarmsten in arme en rijke landen. (ATD = Aide à Toute Détresse = Hulp in alle nood). Hij werkte meer dan 20 jaar op het Landelijk Vierde Wereld Centrum in Den Haag. Nu is hij coördinator van Fonto, centrum (in opbouw) voor de geschiedenis van de armsten in Europa, gevestigd in Delft. Fonto maakt deel uit van ATD-Vierde Wereld.

Hij werkte ook vijf jaar intensief samen met één van de armste gezinnen van Nederland om hun geschiedenis en die van hun voorouders vanaf 1749 op schrift te stellen. Dit is als boek uitgegeven met de titel: 'Armoede: noodlot of onrecht?'. In de levensgeschiedenis van dit gezin kan men ook alle andere gezinnen herkennen, die generaties-lang in Nederland in diepe armoede zijn gevangen.

Over Fonto is informatie te vinden op: www.atd-vierdewereld.nl/fonto.html

Dinsdag 13 april

Jaarvergadering afdeling Kempen- en Peelland

Agenda

1. Opening en vaststelling agenda
2. Notulen van de ledenvergaderingen op 21 april en 17 november 2009.
Conceptnotulen zijn beschikbaar op de bijeenkomst van 9 maart 2010.
3. Ingekomen stukken.
4. Mededelingen
5. Jaarverslag van de secretaris over 2009 en discussie over het reilen en zeilen van de afdeling. Het conceptverslag wordt per e-mail aan de leden toegezonden. Een beperkt aantal exemplaren op papier is beschikbaar op de bijeenkomst van 9 maart 2010.
6. Jaarverslag van de penningmeester over 2009.
7. Verslag kascommissie over 2009.
9. Bestuursverkiezing. Aftredend volgens rooster zijn Piet Dalmaijer en Co van het Groenewoud. Piet Dalmaijer is niet herkiesbaar, Co van het Groenewoud is wel herkiesbaar. Het bestuur stelt Martien van de Donk kandidaat voor het penningmeesterschap. Kandidaatstelling kan tevens geschieden door ten minste vijf leden, tot uiterlijk een week voor de vergadering, door schriftelijke en ondertekende opgave bij de afdelingssecretaris.
10. Kascommissie, Ger Kleinbergen treedt af, Lisette van Corven blijft aan.
Ruud Gilin nu plaatsvervangend lid, wordt lid.
Ter vergadering dient een plaatsvervangend lid worden gekozen.
11. Verkiezing afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde.
12. De agenda van de Algemene Vergadering van de N.G.V. op 24 april 2010 en het verlenen van mandaten aan de afgevaardigde. De stukken worden per e-mail aan de leden toegezonden. Het belangrijkste punt is de bespreking van het rapport "De toekomst van de N.G.V.", opgesteld door de hiervoor opgerichte "Denktank", en de formulering van het standpunt van de afdeling. Dit rapport is in december 2009 aan de leden rondgestuurd, met verzoek om reactie.
Op grond van deze reacties is een voorlopig afdelingsstandpunt geformuleerd, dat in maart naar het hoofdbestuur is gezonden.
13. Wat verder ter tafel komt, rondvraag en sluiting.

Dinsdag 11 mei

Ontdek de visuele rijkdom van het Brabants verleden.

De Film- en Fotobank Noord-Brabant: bijna een kwart miljoen foto's en meer dan 500 films van Noord-Brabant via internet ter inzage.

door drs. Jolanda van den Akker en drs. Frank van der Maden

Bent u geïnteresseerd in oude Brabants foto's en films dan bent u bij de Film- en Fotobank Noord-Brabant (FFNB) aan het goede adres: www.filmenfotobank-nb.nl. De FFNB biedt namelijk toegang tot bijna een kwart miljoen historische Brabantse foto's en meer dan 500 oude Brabantse films. Gratis en voor niets staat deze enorme visuele collectie op internet voor u klaar. U hoeft er niet eens voor op pad. In de FFNB kunt u gericht op zoek, maar rondwalen behoort ook tot de mogelijkheden. Wie weet wat voor verrassingen dat in petto heeft. En mocht u iets tegenkomen dat uw interesse heeft, dan kunt u vanuit de FFNB rechtstreeks contact opnemen met de betreffende collectiebeheerder.

De FFNB is een initiatief van de Brabant-Collectie. Dit regionaal historisch informatie- en documentatiecentrum van Brabant, waarvan de wortels teruggaan tot 1837, maakt sinds 1986 deel uit van de Universiteit van Tilburg.

Naast tienduizenden boeken (oude en nieuwe), beheert de BC prachtig historische kaarten, prenten en handschriften (zie: www.brabantcollectie.nl). Enkele jaren geleden is daar de Film- en Fotobank Noord-Brabant bijgekomen.

Het materiaal in de FFNB (zoals gezegd ondertussen een kleine 250.000 foto's en meer dan 500 films) is afkomstig van een groot aantal Brabantse erfgoedinstellingen (archiefdiensten, heemkundekringen e.d.). Zij maken gratis gebruik van de FFNB om hun films en foto's digitaal te beheren en via internet toegankelijk te maken voor het publiek. De FFNB groeit nog steeds. Iedere dag wordt er door de deelnemers "nieuw" materiaal toegevoegd en regelmatig melden zich nieuwe deelnemers. Op die manier valt er ook voor de reguliere bezoekers steeds weer iets nieuws te ontdekken in de FFNB.

In de FFNB-presentatie op 11 mei a.s. maken drs. Jolanda van den Akker en drs. Frank van der Maden, beide aan de Brabant-Collectie verbonden, respectievelijk als informatie-specialist en coördinator Beeld en Geluid, u wegwijs in de opzet, werking en betekenis van de FFNB. Op die manier kunt u voortaan zelf uw weg vinden in de FFNB en naar hartenlust genieten van al dat prachtig foto- en filmmateriaal dat het Brabants verleden ons heeft nagelaten.

Het programma ziet er als volgt uit:

- vóór de pauze: - een korte introductie over de BC en de FFNB (Frank van der Maden)
- de opzet en werking van de FFNB (Jolanda van den Akker)
- na de pauze: - het specifieke belang van de FFNB voor genealogen en omgekeerd (Frank van der Maden)

Ter afsluiting is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen. U bent van harte welkom.

MUTATIES LEDENLIJST

Per 01-02-2010, landelijk totaal 9175 leden,

waarvan voor Kempen- en Peelland 322 en 24 bijkomende leden

Nieuw lid

Dhr G.J. Alkema	Adriaan Tijkenstraat 4	5671 DN	Nuene
Dhr ir G.J.A. Arink	Puttendijk 12	6026 VZ	Maarheeze
Dhr G.W.L. Brabander	Paladijnstraat 24	5663 EN	Geldrop
Dhr W.L.P. Coolen	De Borchgravestraat 29	5503 SE	Veldhoven
Mw J.E.M. van Eupen	Oude Provincialeweg 78	5527 BR	Hapert
Dhr L.P.W.L.M. Groenen	De Haecken 12	5531 DC	Bladel
Dhr W.J.A. Jansen	Merelhof 5	6005 JR	Weert
Dhr A.J. Klinkhamer	Andoornstraat 13	5672 XA	Nuene
Dhr L.L.M. Koole	Vossehof 23	5431 LM	Cuijk
Dhr H.A.M. Kuijken	J. v. Oldenbarneveltlaan 20	5631 AH	Eindhoven
Mw Y. van Lieshout- Aufderheijde	Olmebeek 43	5501 CK	Veldhoven
Dhr L.J.A. Mertens	Hoenderberglaan 10	5628 EC	Eindhoven
Dhr L.M.M. van Moersel	Rietveldstraat 25	7425 EK	Deventer
Dhr W.A.J. Promper	Schoolstraat 41	5731 AN	Mierlo
Mw M. van Straten-van der Meulen	Röntgenlaan 4	5691 GK	Son
Dhr J. Timmer	Oranjestraat 61	5682 CB	Best
Dhr J.L. Verstege	Bordeauxlaan 46	5627 GV	Eindhoven
Dhr J.A.W. Warnar	Hurksestraat 24	5701 GZ	Helmond

Nieuw bijkomend lid

Dhr S.M. Aldenhuijsen	Schoorstraat 11	5071 RA	Udenhout
-----------------------	-----------------	---------	----------

Overleden

Dhr F.H.G. Jansen	Losweg 38	5663 AS	Geldrop
-------------------	-----------	---------	---------

Adreswijziging

Dhr P.H.H.M. Stoffels	Meubelmakerij 9	5688 EV	Oirschot
-----------------------	-----------------	---------	----------

Einde lidmaatschap

Dhr P.G.C. Boogaarts	Bugelstraat 10	5702 JW	Helmond
Dhr P.J.A. Hurkmans	Strohuls 10	5721 DP	Asten
Mw N. Kaan	Generaal Cronjéstraat 9-39	5642 MH	Eindhoven
Dhr E.F.G. Krijgsman	Pastorij 31	5508 LT	Veldhoven
Dhr J.A.J. van Kuijen	De Els 4	5553 CW	Valkenswaard
Dhr J. van Leenders	Prof. v.d. Grintenlaan 22	5652 NB	Eindhoven
Mw M. Rosner	Hof van Eden 15	5615 GJ	Eindhoven
Dhr A. van der Sande	Moesemanstraat 26	6031 CC	Weert
Mw I. Sinnema-de Jager	Sallandpad 7	5691 LW	Son
Dhr E. van de Velde	Schuilevinkje 42	5683 LG	Best
Dhr F. Verhofstad	Joh. Ramaerstraat 15-hs	1065 GB	Amsterdam
Dhr J.P.A. Vervoort	Verschaffelstraat 5	5623 ES	Eindhoven
Dhr J.H.J. van de Vorle	Kennedystraat 11	5801 VB	Venray
Dhr J.A. Wijnheijmer	Eisenhowerlaan 4	5707 CR	Helmond
Dhr M.H. Zijlmans	Schelft 27	5541 AP	Reusel

Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat: NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp

Gebruik bij correspondentie ALTIJD uw lidmaatschapsnummer!

Co van het Groenewoud

BELASTINGONTDUIKERS OP STRATEN

De gemene middelen vormden ten tijde van de Republiek der Verenigde Nederlanden een complex van belastingen die bestonden uit zowel accijnzen als belastingen op het verkeer en op de productie(1). In 1654 werden in de Meierij de volgende gemene middelen ingevoerd (2):

- *Hooftgelt (Gemaal)*: een accijns op voor menselijke consumptie bestemd graan, boekweit, bonen e.d.
- *Slagt (Bestiaal)*: een accijns op voor menselijke consumptie bestemd vlees (incl. spek)
- Bier: een accijns op alle bier
- Wijnen: een accijns op alle wijnen
- Brandewijnen: een accijns op alle gedestilleerd
- Hoorngelt: een belasting op het rundvee
- Besayde Mergen: een belasting op bezaaide landerijen en wel in principe zolang ze bezaaid zijn.

Daarnaast kende men ook nog de *kleine speciën*, die bestonden uit belastingen en accijnzen op bijvoorbeeld zout, zeep, paarden en brandhout.

De tarieven van de meeste gemene middelen waren in Staats-Brabant veel lager dan in de rest van de Republiek (3). Door de geringe draagkracht van het gewest was de belastingdruk echter hoog, wat al in 1724 leidde tot een drastische verlaging van de tarieven (4). Als gevolg hiervan werden bijvoorbeeld de kleine speciën niet meer geheven.

De tarieven voor de gemene middelen die in de heerlijkheid Oirschot werden geheven bedroegen in 1784 (5) :

- Hoofdgeld: 24 stuivers voor personen boven en 12 stuivers voor personen onder de 16 jaar.
- Bezaaid: 3 stuivers het lopense
- Hoorngelt: 19 stuivers voor een heel en 9½ stuivers voor een half beest.
- Slacht: 4 stuivers per gulden *soo het vee waardig en getaxeert is*.

In 1787 werden de tarieven voor hoofdgeld, bezaaid en slacht verder verlaagd (6). De tarieven voor hoorngelt gingen echter omhoog: naar 20 stuivers voor een heel en 10 stuivers voor een half beest.

De belastingplichtigen van Oirschot worden door de heffers aangeslagen voor de gemene middelen. Elk jaar worden door de ingezetenen van elke herdgang de heffers gekozen, die uit hun midden één persoon aanwijzen als borgemeester. Gedurende een jaar draagt de borgemeester zorg voor de tijdige betaling van de renten en belastingen, en voor de inkomsten en uitgaven van de gemeente. De borgemeester behoort in de regel tot de meest draagkrachtigen van het dorp omdat hij het risico loopt schulden uit eigen zak te moeten betalen. Zijn loon bedraagt een percentage van de ontvangsten, in de regel tussen de 2,5 % en 6 % (7).

Van de belastingplichtigen worden ten raadhuize lijsten opgemaakt, de zogenaamde *collectcedullen* voor de gemene middelen.

Zij beslaan in het oud-administratief archief van Oirschot 24 pakken, gedateerd tussen 1701 en 1804. Aan het einde van de achttiende eeuw zijn het voorgedrukte formulieren.

Kerkhof

1784.

Collect-cedulle der gemeene Midde-
len, over den Herigank van
binnen de vry- en Heerlykbejd van Oir-
schot, over den Jaare ingegaan primo Octo-
ber 17 en zullende Expireeren Ultimo
September 17 voor
Collecteur der selven, vol-
gens publicque besfeedinge dato den
voor den tyd van drie Jaaren, zynde
dit het Jaar, den welken mits deezen
word geordonneert op te haalen wegens de Bier-
ren, soo als by yeder naam staat aangetekent,
wegens het Hooftgelt, van yeder Persoon bo-
ven de zestien Jaaren 24 stuyvers, en
onder de zestien Jaaren 12 stuyvers,
en daar half voor staat half Hooftgelt, wegens
de Besayde Mergen 3 stuyvers het
Lopense, voor een Hoornbeest 3 stuy-
vers, voor een half Hoornbeest 1 1/2 stuy-
vers, en voor het slag 4 stuyvers per
Gulden, soo het Vee waardig en getaxeert is.

No 1

Bieren - - - - - 0. 15 0
Hooftgelt 2 B 2 O /
Besayd 4 P 15 L /
Hoorngelt 2 1/2 K /
Slagt / V. op 17 Gls. - /

In het zelfde archief tref je af en toe ook losse stukken aan die aanvullende informatie leveren. Zo bevat inventarisnummer 1417 verslagen van brandschouw en controle van personen en hoornvee per herdgang. Het is een rommelig dossier, gedateerd 1786. Van de herdgangen Kerkhof en Notel ontbreken de gegevens. Er zijn twee lijstjes van Verrenbest, en alleen de lijsten van Spoordonk, Verrenbest, Naastenbest en Aarle bevatten informatie over de brandschouw, zoals bijvoorbeeld: (Aarle) *De kindere Arn van Heerbeek den schoorsteen heel prijnkulus (8) bevonde* en (Spoordonk) *Andries Jan Mateeuwse*

geordonneert een schoorsteen op zijn huijs te maaken binne 14 daagen op peene van bestelling.

De controleur van de brandschouw (die vast moest stellen of de in huizen gebruikte haarden en ovens voldeden aan minimale eisen van brandveiligheid) stelt in dat jaar ook vast of de opgave die de inwoners voor het hoofdgeld en het hoorngeld hebben gedaan overeenkomt met de werkelijkheid. Bij de brandschouw op Straten op 22 maart 1786 wordt geconstateerd dat bij vierentwintig ingezetenen meer hoornvee (runderen) op stal staat dan opgenomen in de cedulle. Alleen bij Hendrik Schoonens en Gijsbert van Tartwijk is de opgave hoger dan in werkelijkheid. Deze lijst met belastingontduikers wordt hier in zijn geheel weergegeven. Een 'heel beest' is een volwassen rund, een 'half' is een rund jonger dan drie jaar.

STRATEN

Op de Brandschouw tot Straaten Dato 22 Maart 1786 zijn den HoornBeesten getelt en bevonden als volgt:

No 1: Elisabeth wed. Jan van Kerkoirle is bevonden	42/2 K in plaats van	3 1/2 K
No 3: Andries Bartels van de Sanden	3	12/2
No 7: Johannes Coppens	2	1
No 10: De wed. Jan Wouters van de Schoot	2 1/2	2
No 21: Peter Johannes van Overbeek	3	2 1/2
No 22: Hendrik Schoonens	22/2	4
No 26: Johannes Joorden Smits	3	2
No 29: De kinderen Jan de Wert	4	3 1/2
No 30: De wed. Hend. van Hees	3 1/2	3
No 33: De wed. Jan Claas Vogels	2 1/2	2
No 45: De kinderen Willem Jans Coppens	3	2
No 50: Dielis Rogier van Collenburgh	3	32/2
No 56: Hendrik Willems van Overbeek	3 1/2	3
No 60: Gijsbert van Tartwijk	3 1/2	4
No 61 Cornelis Claasse Huijskens	3 1/2	3
No 69: Jan Gerrit Snellaars	2	1 1/2
No 72: Hendrik Gerrit Snellaars	2	1 1/2
No 86: Johannes Jans van de Ven	4 1/2	32/2
No 89: Cornelis Hobbelen	22/2	2 1/2
No 91: Corstiaan van den Berken	32/2	2 1/2
No 92: Francis Hend. Van Cuijk	3	2
No 93: Daandel van de Ven	23/2	22/2
No 95: De wed. Jan Goords van de Ven	4	2 1/2
No 98: Michiel Anthonij Scheepens	2 1/2	2
No 104: De kinderen Jan Peter Jacobs van den Heuvel	4	3 1/2
No 106: Francis van de Wal	3 1/2	2

Is bevonden 85 K in plaats van 69 1/2 K, komt dus meerder 1 1/2 K = 85 K (9).

De collectcedulles voor de gemene middelen tussen 1785 en 1790 zijn niet bewaard gebleven, zodat controle op de controlelijst niet mogelijk is. Door deze 'belastingfraude' dreigt de gemeente Oirschot dus tweehonderd vierennegentig gulden vijftig mis te lopen. Het is niet bekend of de betrokken personen alleen voor het verschil zijn aangeslagen of (net als tegenwoordig) ook nog een boete hebben moeten betalen voor hun foutieve opgave.

Noten belasting

- (1) A.C.M. Kappelhof, Belastingheffing in de Meierij van Den Bosch 1648-1730, Deel LXIX van de Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland, Tilburg 1986, pag. 101
- (2) Kappelhof, a.w. pag. 102
- (3) Kappelhof, a.w. pag. 110
- (4) Kappelhof, a.w. pag. 114
- (5) OAA Oirschot 1672
- (6) Kappelhof, a.w. pag. 117
- (7) Kappelhof, a.w. pag. 153.
- (8) *prijnkulus*: verbastering van *periculus* (gevaarlijk, hachelijk)
- (9) Volgens mijn berekening: 84 K in plaats van 68,5 K, maakt nog steeds een verschil van 15½ K

Ingezonden door dhr. A.C.M. Neggers, Langakker 29, 5283 TE Boxtel

HEIMELIJKE ZWANGERSCHAP

Petrus van Oers, zoon van Michael en Eyke Peeters van Hees huwde met Henrica Heessels op 1 augustus 1784 te Esch. Zij kregen zeven kinderen waaronder ene Maria, het vijfde kind, zij is geboren te Esch en aldaar gedoopt op 12 juni 1796.

Over haar gaat de volgende geschiedenis:

Maria baarde bij haar ouders in Esch 's nachts heimelijk een kind, dat verwekt was door haar vaders knecht. Zij verborg haar zwangerschap uit angst, omdat zij van haar ouders niet met de knecht mocht trouwen. Haar vader, die schoolmeester, kerkmeester en koster was, had de knecht kort tevoren ontslagen. Het kind leefde slechts kort, en Maria begroef het later stiekem in de tuin. Dit werd ontdekt door een meid die het weer doorvertelde aan de broodbakkersjongen.

Deze deed aangifte bij de veldwachter die ter plaatse ging kijken. Maar het lijkje was verdwenen evenals Maria met haar vrijer, ze doken onder nadat ze waren verhoord door de rechtbank. Tijdens dat verhoor verklaarde ze op 20 juli 1818 met "stondepijnen" naar bed was gegaan. Het geboren kind zou zeer zwak zijn en leefde slechts een kwartier. Op 25 februari 1819 dook Maria weer op en legde ze een bekentenis af. Uit de processtukken kwam naar voren dat haar ouders van niets hebben geweten. Omdat het lijkje onvindbaar bleef was moord onbewijsbaar. Haar kon slechts ten laste worden gelegd onvoorzichtigheid bij de kraam en overtreding op de wet van begraven.

Uiteindelijk is ze niet met bovenvermelde vrijer getrouwd, maar met Peter van Iersel afkomstig van Udenhout. (20 januari 1820 Esch). Zij kregen negen kinderen en uiteindelijk stierf Maria in het kraambed zes dagen na de geboorte van haar eigenlijk tiende kind op 30 mei 1833 nog geen zevenendertig jaar oud.

SES EN DERTIGH JAAREN OUDT,
NEGHEM KINDREN WEL GEBAAART,

DERTIEN JAAREN AL GETROUWT,
HET TIENDE WERD MIJNE HEMELVAART.

Bronvermelding: Brabantse regionale geschiedbeoefening onder redactie van Marie Grever. Gerechtelijk vonnis dd 12 maart 1819 rechtbank 's Hertogenbosch. Nr. 223 RA 's Hertogenbosch. Burgerlijke stand gemeente Esch

Ingezonden: Will van Oers

Geschiedenis is datgene waarover historici het eens zijn.

Voltaire (1694-1778)

HET SNOER VAN SCALIGER - GEEN SIERAAD VOOR GENEALOGEN

H. Feikema

Op 21 januari 2009 was het vier eeuwen geleden dat Josephus Justus Scaliger in Leiden overleed. Ter nagedachtenis was er dit voorjaar een tentoonstelling over zijn werk en organiseert de Leidse universiteit in november een tweedaags symposium. Voor zover bekend, wordt er naar aanleiding van zijn sterfdag in ons land verder geen aandacht aan deze grote Franse humanist en geleerde besteed. Ook in genealogische kringen is hij tot nu toe niet gememoreerd. Toch leek het mij nuttig hem onder uw aandacht te brengen, want hij is de grondlegger van het historische model dat wij bij ons familieonderzoek gebruiken en ik denk dat de meeste genealogen zich dat niet eens realiseren. Trouwens dat geldt ook voor de meeste landgenoten. Zelfs bij de introductie van de historische canon een aantal jaren geleden is met geen woord gesproken over de man aan wie wij het overzicht van het verleden hebben te danken, terwijl hij nota bene

vijftien jaar was verbonden aan een van de meest gerenommeerde universiteiten in ons land.

Over de laatste vierhonderd jaar heeft bij uiteraard niets kunnen vertellen, maar over de tijd daarvoor des te meer. En juist die tijd is van belang voor degenen die met hun onderzoek in de middeleeuwen terecht zijn gekomen. Al werd Scaliger een paar jaar geleden de Einstein van de zestiende eeuw genoemd en was hij volgens zijn biograf 'de grootmeester van de historische chronologie, die zowel astronomische als historische technieken gebruikte ter constructie van een databank, waaraan de exemplarische gebeurtenissen uit de Bijbelse en klassieke geschiedenis als kralen aan een snoer geregen moesten worden', betekent dit nog niet dat wat hij over het verleden heeft beweerd, waar is. Als de kralen op de verkeerde plaats zitten, heeft dat niet alleen gevolgen voor onze speurtocht naar onze voorouders in het

verre verleden, maar het kan ook politieke en maatschappelijke consequenties hebben. Maar heeft hij ze dan verkeerd geregen? We zullen zien dat er inderdaad iets is misgegaan, want er zijn heel veel bewijzen dat Scaliger het niet bij het rechte eind heeft. Hiermee wil ik niet zeggen dat hij ons bewust heeft misleid, ik denk eerder dat hij slachtoffer was van de praktijken van zijn collega's in de Renaissance met hun "ontdekkingen" van de "klassieke" literatuur. Voordat ik er verder op inga, is het misschien niet onaardig om u eerst met hem kennis te laten maken.

Hij werd in 1540 in Agen in het zuiden van Frankrijk geboren als tiende kind en derde zoon van de humanist Julius Caesar Scaliger en Andiette de Roques. Na hem kregen zijn ouders nog vijf kinderen. Hij werd katholiek opgevoed, maar bekeerde zich later tot het protestantse geloof. Van 1590 tot 1593 werkte hij als privéleraar in Preuilly-sur-Claise, ten zuiden van Tours,

bij de familie Chasteigner de la Roche-Posay. In 1591 nodigden de curatoren van de Leidse universiteit, die nog maar pas was opgericht (1575), hem dringend uit naar Leiden te komen om de jonge academie wereldfaam te geven. Het heeft twee jaar geduurd voordat hij na lang aandringen uiteindelijk aan hun verzoek wilde voldoen, zelfs koning Hendrik IV moest er aan te pas komen. Omdat er in Frankrijk een burgeroorlog woedde, moest er voor Scaliger een pistool worden geregeld en een duur paard om tijdens zijn reis aan vijanden te kunnen ontsnappen. In juni 1593 vertrok hij onder escorte van tweeëndertig ruiters en nog wat lakeien en knechten, en arriveerde eind van die maand in Tours. Via Dieppe en Schiedam kwam hij bijna twee maanden later op 26 augustus in Leiden aan. De hele onderneming om hem naar Leiden te halen had ruim zeventuizend gulden gekost, de prijs van twee grote panden aan het Rapenburg. Dit bewijst wel dat Scaliger een bijzonder iemand was. Zijn opleiding had hij vooral van zijn vader gekregen, een groot geleerde, filoloog en taalkundige. Scaliger was een gigant. Niemand leerde zo snel een taal als hij. Hij kende het Latijn, Frans, Grieks, Arabisch, Hebreeuws, Aramees, Syrisch, Perzisch, Turks, Duits en Italiaans. In Leiden leerde hij nog Nederlands.

Hij ging zich als opvolger van Justus Lipsius (1547-1606), die Leiden in 1591 had verlaten, o.a. bezighouden met klassieke geschiedenis en bracht het onderwijs in de klassieke filologie en Bijbelwetenschap op een hoog peil. Verder was hij een grondlegger van de tijdrekenkunde. Scaliger werd in de zestiende eeuw als een van de grootste geleerden van zijn tijd beschouwd. Hij ontving een jaarsalaris van

1200 gulden, wat meer was dan van welke andere hoogleraar ook. Bovendien hoefde hij geen colleges te geven, waardoor hij zich volledig aan onderzoek kon wijden. Door zijn benoeming stroomden uit heel Europa geleerden en studenten naar Leiden toe om aan de academie colleges te geven en te volgen. Onder zijn leerlingen bevonden zich veelbelovende studenten zoals Daniel Heinsius (1580-1655) en Hugo Grotius (1584-1645) die bij velen vooral bekend is door zijn ontsnapping in een boekenkist uit slot Loevestein in 1620. Scaliger is nooit meer naar Frankrijk teruggekeerd. Hij overleed op 21 januari 1609 in Leiden, waar hij met veel eerbetoon van de universiteit en de stad Leiden in de Vrouwekerk werd begraven. Zijn grafsteen en het gedenkbord zijn in de Pieterskerk te bezichtigen. De herinnering aan hem wordt levend gehouden door het Scaliger Instituut dat in 2000 door de Faculteit Letteren en de Universiteitsbibliotheek bij het 425-jarige bestaan van de universiteit werd opgericht, met als doel het gebruik van de Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek in onderzoek en onderwijs te stimuleren en faciliteren.

Over zijn visie op het verleden heeft hij twee grote wetenschappelijke werken gepubliceerd. In 1593 verscheen van zijn hand *Opus Novum de Emendatione Temporum* en in 1606 *Thesaurus Temporum*. Al snel kreeg hij hierop kritiek van Dionisius Petavius (1583-1652). Deze Franse jezuïet, theoloog en historicus legde de tekortkomingen in de chronologie van Scaliger bloot en bestreed het gebruik om hiaten in kennis op te vullen met hypotheses. In 1627 publiceerde hij zijn

grote werk *De Doctrina Temporum* en in 1630 een vervolg hierop.

Het historische model dat uit de werken van Scaliger en Petavius is ontstaan, met nog enkele kleine correcties in de eeuwen daarna, kreeg in de vorige eeuw uiteindelijk de vorm waarop ons geschiedenisonderwijs is gebaseerd. Al vanaf het begin dat Scaliger zijn model van de geschiedenis had opgezet, waren er al mensen die kritiek hadden, waaronder zeer vooraanstaande wetenschappers. Van hen laten we hier een aantal namen de revue passeren.

Voor zover bekend, was de hoogleraar **de Arcilla** van de Spaanse Salamanca Universiteit de eerste die kritiek had. In zijn publicaties *Programma Historicae Universalis* en *Divanae Florae Historicae* bewees hij dat de geschiedenis van de Klassieke Oudheid van middeleeuwse origine is. Dezelfde mening was de Franse jezuïet **Jean Hardouin** (1646-1729) toegedaan. Deze criticus was een van de meest ontwikkelde personen van zijn tijd. Hij was hoogleraar in de theologie en sinds 1683 directeur van de Franse Koninklijke Bibliotheek.

Hardouin is de auteur van verschillende boeken over filologie, theologie, geschiedenis, archeologie, numismatiek, chronologie en de filosofie van de geschiedenis. Helaas bleven zijn werken voor de meeste mensen onbekend, omdat ze grotendeels in het Latijn waren geschreven. Hij toonde aan dat bijna de gehele klassieke literatuur niet eerder dan de dertiende eeuw door kloosterlingen was geschreven. Over een paar auteurs, o.a. Cicero, Horatius en Plinius de Oudere, had hij zijn twijfels. Hij beweerde zelfs dat Christus en zijn

Josephus Justus Scaliger

apostelen, als ze al hadden bestaan, in het Latijn preekten, en hij was ervan overtuigd dat de Griekse vertalingen van het Oude en Nieuwe Testament uit een veel latere periode dateren dan de Kerk veronderstelt. Verder zijn volgens hem bijna alle antieke munten, kunstwerken, beeldhouwwerken en de documenten van de Concilies voor het Concilie van Trente (1545-1563) vervalsingen. Het zal niemand verbazen dat zijn publicaties van 1739 tot 1742 door de Kerk werden verbannen en op de lijst van verboden boeken werden geplaatst.

Een tijdgenoot van hem was **Sir Isaac Newton** (1642-1727). Deze eminente Engelse geleerde was niet alleen een groot fysicus, hij is o.a. de grondlegger van de klassieke mechanica, maar hij hield zich ook met theologische en historische vraagstukken bezig. Met behulp van natuurwetenschappelijke methoden bewees hij de volgende twee stellingen:

Stelling 1 - Het systeem van historische bronnen is een vat vol tegenstrijdigheden: sommige delen leiden tot een bepaalde conclusie die door andere delen worden tegengesproken.

Stelling 2 - De chronologie waarover bij de historici overeenstemming bestaat, klopt niet. Bovendien is de grote massa van historische bronnen ongeschikt voor een ondubbelzinnige reconstructie van de geschiedenis.

Zijn conclusie was dan ook dat er geen chronologie van de geschiedenis bestaat. Hij was van mening dat sommige gebeurtenissen in de Antieke Oudheid en het Oude Egypte minder lang geleden zijn dan wordt aangenomen, waarbij het soms om een inkorting van vele honderden jaren

gaat. Zijn werk werd behoorlijk door historici en filologen bekritiseerd. Hij werd zelfs van seniliteit beschuldigd. Het gevolg was dat zijn publicaties uit het wetenschappelijke circuit verdwenen en de historici deden alsof er niets was gebeurd.

Ruim anderhalve eeuw later kwam er weer een kritisch geluid uit Engeland. De filoloog professor **Edwin Johnson** (1842-1901) publiceerde in 1887 zijn eerste boek *Antiqua Mater* en in 1894 *The Pauline Epistles*, waarin hij tot de conclusie komt dat de brieven van Paulus de geest en de discussies van de Reformatie weerspiegelen. Op grond hiervan stelt hij dat niet alleen de brieven en andere Bijbelse geschriften, maar ook de brieven van de kerkvaders in de zestiende eeuw moeten zijn geschreven. Verder was hij van mening dat de creatie van de religieuze en overige literatuur het werk van een weloverdachte actie van verschillende groepen is geweest, welke hij *de ronde tafel van de monniken* noemde. Volgens hem bevonden de vervalsers zich in Bury Saint-Edwards in Engeland, Saint-Denis, Tours en het klooster Saint-Trénée van Lyon in Frankrijk, en Bobbio en Montecassino in Italië. Johnson treft het noodlot dat zijn ideeën niet werden opgemerkt. Pas een eeuw later raakte zijn werk in de kring van de chronologiecritici bekend.

Een tijdgenoot van hem was de Zwitserse filoloog **Robert Baldauf** die in 1903 het boek *Der Mönch von Sankt Gallen* publiceerde. Hierin schrijft hij dat de monnik *Notker Balbulus* uit de negende eeuw, aan wie de *Gesta Caroli Magni* over Karel de Grote wordt toegedicht, dezelfde is als de schrijver Ekkehard IV die in de elfde eeuw zou hebben geleefd. In 1902

verscheen van Baldauf het boek *Das Altertum (Römer und Griechen); C. Metrik und Prosa* in de vierdelige serie *Historie und Kritik (Einige kritische Bemerkungen)* (voor zover bekend zijn er maar twee delen verschenen).

Van deze criticus is weinig bekend, maar we weten dat hij docent van de universiteit in Basel is geweest en dat hij de archieven van het beroemde Zwitserse klooster in St. Gallen, vroeger een van de belangrijkste centra van de Katholieke Kerk, heeft bestudeerd. Ook maakte hij studie van een groot aantal zogenaamde antieke manuscripten en ontdekte dat het bij het merendeel om vrij recente vervalsingen ging. Hij constateerde parallellen tussen de "historische" boeken van het Oude Testament, de werken van de middeleeuwse Romantische literatuur en de *Ilias* van Homerus. Dat was voor hem reden om te veronderstellen dat zowel de bijbel als de *Ilias* uit de middeleeuwen stammen.

Sommige middeleeuwse kronieken die aan verschillende auteurs worden toegeschreven, lijken zoveel op elkaar dat Baldauf van mening was dat ze van een en dezelfde auteur afkomstig moesten zijn, ondanks het feit dat de verschijningsdata van de werken enkele eeuwen uit elkaar liggen. Verder constateerde hij dat heel veel verzen van antieke dichters ritmisch sterke gelijkenis vertonen met die van de middeleeuwse troubadours. De uiteindelijke conclusie van Baldauf was dat de Italiaanse Humanisten van de veertiende en vijftiende eeuw de auteurs van de antieke geschriften zijn geweest. De gehele geschiedenis van de Oude Grieken en Romeinen is dan ook volgens hem van Humanistische origine.

Ook van het werk van Baldauf is geen notitie genomen met als gevolg dat het in de vergetelheid raakte. Pas aan het eind van

de twintigste eeuw ontdekten Russische critici zijn oeuvre.

Toen **Wilhelm Kammeier**

(1890/1900-1959) in 1926 de Preussische Akademie der Wissenschaften een brief schreef met het verzoek over zijn onderzoek een lezing te mogen houden, kreeg hij een afwijzend antwoord. Ook van deze Duitse onderzoeker van historische bronnen wilde de gevestigde orde niets weten. Dit weerhield de in het laatste decennium van de negentiende eeuw geboren (zijn geboortedatum is niet precies bekend) criticus van de Duitse geschiedenis er echter niet van om met zijn onderzoek door te gaan. Naast zijn werkzaamheden als notaris en advocaat in Hannover had hij in 1926 net zijn bijna driehonderd pagina's tellend manuscript over geschiedvervalsing afgerond, waarin hij historische documenten waarop de middeleeuwse geschiedenis van Duitsland is gebaseerd, aan een kritisch onderzoek had onderworpen. De historici waren niet in zijn werk geïnteresseerd en een uitgever van zijn werk was niet te vinden. Pas negen jaar later lukte het en verscheen in 1935 zijn boek *Die Fälschung der deutschen Geschichte*. In de jaren daarna tot het begin van de Tweede Wereldoorlog publiceerde hij nog de werken: *Neue Beweisführung für die Fälschung der deutschen Geschichte (1936)*, *Die historischen Welträtsel, Antwort auf meine Kritiker (1937)*, *Rätsel Rom im Mittelalter (1937)* en *Die Gründung der römischen Universalgeschichte (1939)*.

Verder schreef hij nog verhandelingen over het christendom en de geschiedvervalsing. Uiteraard werd zijn werk door de historici bekritiseerd en uiteindelijk doodgezwegen. Hem werd zelfs verweten dat hij niets van

de geschiedenis had begrepen. De oorlog naderde en Kammermeier moest in dienst. Na zijn krijgsgevangenschap vestigde hij zich in Arnstadt (Thüringen, voormalig Oost-Duitsland) en vond met veel moeite een baan in het onderwijs. Zodra de omstandigheden het toelieten pakte bij zijn onderzoeksactiviteiten weer op en ging hij zich bezig houden met de documenten waarop het christendom is gebaseerd. Nadat hij zijn kritiek op deze documenten aan de historici in Oost-Duitsland had gepresenteerd, werd hij slachtoffer van onderdrukkingen. Hij verloor zijn baan, zijn boek werd verbeurd verklaard, zijn bezittingen werden genationaliseerd en zijn familie werd gedwongen verder in honger en armoede te leven. Dit was het laatste wat hij in een land had verwacht dat hard op weg was om een atheïstische staat te worden. In 1959 stierf hij in kommervolle omstandigheden.

Kammeier heeft een uitgebreid oeuvre nagelaten, waarvan een aantal werken in de laatste decennia in herdruk is verschenen. Hij schetst hierin een verbijsterend beeld van een door de Katholieke Kerk in de middeleeuwen geleide actie die tot zoveel vervalste documenten heeft geleid. Zijn onderzoek bevestigt de bevindingen van de hiervoor genoemde critici. Ook hij komt tot de conclusie dat de humanisten een belangrijke rol hebben gespeeld bij de vervalsing van de zogenaamde antieke literatuur. Een voorbeeld is het boek *De Germanen* van de Romeinse schrijver Tacitus over de Duitse geschiedenis, waarvan het manuscript volgens de overlevering is ontdekt door de humanistische schrijver uit de Renaissance Poggio Bracciolini, maar dat hij hoogst waarschijnlijk zelf heeft geschreven.

Kammeier hechtte grote waarde aan de waarheid, want hij zag in de vervalsing van de geschiedenis van het Avondland een groot gevaar. **Het gevaar bestaat vooral daarin dat een vervalst beeld van het verleden tot verkeerde politieke besluiten kan leiden die grote gevolgen kunnen hebben.** We hoeven in dit verband alleen maar te denken aan de invloed die genoemd werk van Tacitus op de denkbeelden van Adolf Hitler en Himmler heeft gehad (1). Wat hen in *De Germanen* raakte was de beroemde, omstreden passage in het vierde hoofdstuk, waarin Tacitus zich aansluit bij de opvatting dat de Germanen niet door huwelijken vermengd zijn geraakt met andere volkeren, maar een geheel eigen volk vormen, zuiver van ras en met niets te vergelijken. We weten allemaal wat dit voor de Joden in de Tweede Wereldoorlog heeft betekend, ook al wordt de Holocaust door sommige geestelijken in de rooms-katholieke kerk ontkend (2).

Het duurt geruime tijd voordat er in West-Europa weer iemand een kritisch geluid laat horen. Vanaf 1988 publiceert de bij de cultuurhistoricus Egon Friedell gepromoveerde **Heribert Illig** (1947) regelmatig over zijn onderzoek naar de betrouwbaarheid van de geschiedschrijving in het verleden. In 1996 verscheen het boek *Das erfundene Mittelalter* van zijn hand, dat in Duitsland grote opwinding veroorzaakte. Er volgden discussies op de radio en televisie over zijn these dat Karel de Grote nooit heeft bestaan. Volgens hem konden zelfs drie eeuwen van de middeleeuwen uit de geschiedenisboeken worden geschrapt; na het jaar 614 volgt 911. Zijn volgende boek was *Wer hat an der Uhr gedreht?/ Wie 300 Jahre Geschichte erfunden wurden*, dat in 1999 verscheen. Zoals was te verwachten, was de kritiek groot. De

beroepshistorici moesten niets van zijn ideeën hebben, maar andere wetenschappers stonden meer open voor zijn inzichten en gingen zich met het chronologieonderzoek bezighouden. Er ontstond als het ware een hele beweging van chronologiecritici. Talrijke artikelen en boeken worden sindsdien bij onze oosterburen over dit onderwerp gepubliceerd door o.a. Eugen Gabowitsch (1938-2009), Gunnar Heinsohn (1943) en Uwe Topper (1940). Daarnaast verschenen er op Internet websites van Geschiedtssalons met heel veel informatie over het chronologieonderzoek en aanverwante onderwerpen. Nog steeds zijn deze salons actief, wat er o.a. in Berlijn toe heeft geleid dat daar regelmatig lezingen en andere bijeenkomsten worden georganiseerd.

De twijfels van de critici over de geschiedenis van de Klassieke Oudheid zullen de meeste genealogen niet erg raken, denk ik, maar de conclusie van Illig dat Karel de Grote niet heeft bestaan, komt waarschijnlijk harder aan. Dat die twijfels over de Klassieke Oudheid terecht zijn, kunt u bijvoorbeeld lezen in mijn artikel over Pompeii (3). En wat Illig betreft, is de enige hoop voor degenen onder ons die van hem afstammen, dat hij ongelijk heeft. Maar zou hij het mis kunnen hebben?

Het antwoord op deze vraag is in Rusland gegeven. De eminente geleerde en encyclopedist **Nikolai A. Morozov** (1854-1946) was de eerste die zich daar met chronologieonderzoek bezig hield. Hij heeft de fundamenten gelegd onder de opzienbarende resultaten van latere onderzoekers van de universiteit in Moskou. De ruimte laat het niet toe om er

dieper op in te gaan, hoe interessant ook, maar de algemene conclusie van **Anatolij T. Fomenko** (1945), hoogleraar aan de faculteit wiskunde van genoemde universiteit, zegt genoeg over de betrouwbaarheid van de geschiedschrijving. Op basis van zijn onderzoeken concludeert hij dat niets van wat historici ons over het eerste millennium en de tijd daarvoor vertellen, waar is.

De in de geschiedenisboeken beschreven gebeurtenissen uit die periode moeten in de middeleeuwen en de Renaissance worden geplaatst, d.w.z. de Antieke Oudheid en het Romeinse Rijk zijn verzinsels. Alles wat zogenaamd door de Oude Grieken en Romeinen is voortgebracht zijn producten van een veel latere tijd. Bovendien is de tijdas met vele eeuwen verlengd. Kortom, de verhalen over het verleden voor het jaar 1000 na Chr. kunnen uit de geschiedenisboeken worden geschrapt. Dus ook het Karolingische Rijk is een verzinsel. En wat Karel de Grote betreft, deze is een reflectie van een Groot Koning (Carolus Magnus) uit de latere middeleeuwen, waarvoor Frederik Barbarossa en Genghis Khan in aanmerking zouden kunnen komen; het onderzoek hiernaar is nog gaande.

Over zijn onderzoek heeft Fomenko o.a. een zevendelige reeks boeken geschreven, waarvan de eerste vier delen inmiddels in het Engels zijn vertaald, en nog steeds publiceert hij boeken over chronologische onderwerpen die een totaal nieuw licht op onze geschiedenis werpen (4).

Tot zover de onderzoeksresultaten van een aantal toonaangevende critici. Ondanks hun bezwaren tegen het door Scaliger ontwikkelde traditionele model van de geschiedenis bleef en blijft alles bij het

oude. Je zou denken dat door zoveel bewijzen de beroepshistorici toch wel overtuigd zijn geraakt van het feit dat het beeld dat wij van het verleden hebben, niet klopt. Maar geen enkele actie van die kant, behalve dan de critici doodswijgen of belachelijk maken, net als vroeger. Hoe dan ook, het snoer van Scaliger is nodig aan vervanging toe! De historici hoeven alleen nog maar de parels te rijgen die de critici voor hen hebben verzameld. Als zij er de moed voor hebben, zullen wij genealogen voor dit nieuwe sieraad zeer dankbaar zijn.

Noten:

- (1) Zie de apoloog in Monaldi, R. en F. Sorti (2007): *De twijfel van Salai*, De Bezige Bij, Amsterdam.
- (2) Uitspraak in februari 2009 van de Engelse bisschop Williamson.
- (3) Feikema, H. (2008): *Pompeii - een stad in de middeleeuwen*, November/decembernummer van Frontier Magazine, Amsterdam.
- (4) Het eerste deel staat volledig op internet (zoeken met *google books* en daarna op naam van de auteur).

Uit Ons genealogisch Erfgoed, 17e jrg.
nr. 5, september-oktober 2009

Naschrift H.M. Lups (redactie "Ons genealogisch Erfgoed")

Geschiedenis is niet een wetenschap van harde feiten zoals altijd wordt gedacht maar ook een herinterpretatie van gegevens, soms een nieuwe ordening van gegevens. De narratie over een geschiedkundige gebeurtenis kan dus behoorlijk verschillen, afhankelijk van de auteur, het tijdgewricht, de vigerende politieke visie, de nieuwe vondst van aanvullende gegevens of domweg ook het gegeven dat sommige auteurs een contrair stuk willen schrijven. Denk eens aan de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, die nu heel anders wordt geïnterpreteerd dan pakweg veertig jaar geleden. Hetzelfde geldt voor onze dekolonisering, die ik meemaakte. Zo is geschiedenis in feite een zeer dynamische wetenschap, waarbij veel wetenschappers de veilige middenstroom volgen maar sommige historici een sterk extra-middel-puntig standpunt in nemen, vaak gebaseerd op een beperkt aantal bronnen die worden geherinterpreteerd en waarbij deze gegevens worden geperst in een door de auteurs ingenomen standpunt. Soms

hebben deze auteurs wel een punt, maar de zaak wordt dan zo eenzijdig belicht dat het geheel toch in een afwijkend perspectief wordt geplaatst.

Gelden reeds genoeg problemen bij de beschrijving van de recente geschiedenis, nog veel erger is dit natuurlijk bij oudere geschiedkundige verhalen. Bedenk dat veel vroegere geschiedkundige verhalen, niet dienden om de waarheid te schrijven, maar om een politiek doel of de macht van de koning of andere machtshebber te bevestigen. Onze hele geschiedenis van de 80-jarige oorlog stamt voor een deel door de herinterpretatie van historische gegevens die men in een nieuw jasje heeft gestoken, met een duidelijk politiek en sociaal oogmerk. Wie de feiten goed onder ogen ziet komt al snel tot een andere lezing. Het was een wrede oorlog, vaak uit eigen gewin en lang niet zo heldhaftig als wordt voorgespiegeld.

Iedere tijd heeft zijn eigen geschiedenis en dat kan je ook van de auteurs zeggen die soms een sterk afwijkende ordening en narratie van een gebeurtenis geven. Soms is het kant en klare onzin, soms stelt deze nieuwe visie kritische vragen bij de algemeen geldende opvatting die te overwegen vallen waardoor er toch een geringe wijziging van die algemeen geldende opvattingen komt. Dat is dan toch winst.

In dit licht moet men ook dit verhaal van de heer Feikema bezien. Het lijkt mij goed dit artikel toch te plaatsen hoewel het ingenomen standpunt niet door mij wordt gedeeld. Mijns inziens is er te veel feitenmateriaal, aangedragen in diverse publicaties en steunend op verschillende wijzen van onderzoek als o.a. onderzoek op grond van de jaarringen van bomen om te bepalen uit welke periode bepaalde overblijfselen zijn. Zie bijv. 'Dateringsmethoden', auteur J. Lanting. En daarop zijn de algemeen erkende opvattingen gebaseerd. Als amateurgeïnteresseerde is mijn kennis niet toereikend om een gefundeerde discussie aan te gaan. Mogelijk is er onder onze lezers iemand die dat wel kan.

Men was in het verleden scheutig met vervalsingen, wanneer er bepaalde rechten in het geding waren. We weten bijv. ook dat de definitieve versie van het nieuwe testament eerst enkele eeuwen na Christus tot stand kwam om verwarring bij de gelovigen te voorkomen. Interessant zijn wat dat betreft de publicaties met betrekking tot het Thomasevangelie. Honderden wetenschappers hielden en houden zich bezig met het ontstaan van het nieuwe testament.

In 1984 publiceerde Albert Delahaye een boek, getiteld Noyon, het land van Béthune en Frisia. Ook hij was het niet eens met de geschiedenis van ons vaderland al vocht hij het bestaan van Karel de Grote en de tijd dat deze leefde, niet aan. Zo zou de Rhenus, die op de Peuteringer kaart voorkwam niet de Rijn zijn. Maar Valkenburg (Z.H.) is van rond 39 tot zo ongeveer 360 een belangrijke Romeinse nederzetting geweest (Pretorium Agrippinae), destijds een belangrijke overslaghaven, waar de Romeinen bij tijd en wijle werden verdreven en weer terugkwamen. Bodemonderzoek vindt in toenemende mate plaats. En DNA-onderzoek gaat ook steeds verder in de tijd terug. Helaas ligt mijn documentatie d.w.z. de boeken, die ik na de brand overhield, nog ongesorteerd en liggend in de stellingen, zodat het lastig is andere voorbeelden aan te dragen.

Het is bekend dat diverse oude akten uit de vroege middeleeuwen geheel of ten dele vervalst zijn. Bij het kopiëren veranderde men het een en ander als dat zo te pas kwam. En ook genealogen, ook die uit het verleden, pasten een genealogie wel aan als dat zo te pas kwam.

Onze geschiedenisbewijsvoering berust echter niet uitsluitend op overleveringen en akten.

Hoe dan ook, afwijkende meningen kunnen nuttig zijn omdat ze dwingen tot onderzoek naar mogelijke waarheden.

Ons genealogisch Erfgoed, 17e jrg.
nr. 5, september-oktober 2009

25 JARIG BESTAAN VAN DE R.K. DRANKWEER IN HELMOND.

De georganiseerde R.K. drankbestrijding in ons land dateert van 1898, toen in Utrecht een congres over het alcoholprobleem werd gehouden. De Bossche bisschop, mgr. W. van de Ven, beijverde zich sindsdien om in zijn bisdom organisaties in het leven te roepen die zich bezig zouden houden met de drankbestrijding. Zo verschenen met name in de industrieplaatsen, waar het alcoholprobleem het grootst was, verenigingen onder de naam van St. Paulusverenigingen, die matiging van het alcoholprobleem propageerden. Ook in Helmond werd in 1900 een Paulusvereniging opgericht. Ze was echter geen lang leven beschoren. Onder invloed van de akties van Alphons Ariëns in Twente, die totale afschaffing van het drankgebruik onder de Twentse arbeiders nastreefde, beijverden de paters Capucijnen te Helmond zich voor hetzelfde doel. Hiervoor werd de vereniging het Kruisverbond opgericht. Het Kruisverbond werd zo populair, dat het de Paulusvereniging geheel verdrong. Bij statutenwijziging in 1913 werd de naam Kruisverbond gewijzigd in Kruisverbond "R.K. Drankweer". Het Helmondse Kruisverbond was aangesloten bij de Diocesane Bond en via deze bond ook bij de federatie van Diocesane Bonden "Sobrietas", die in 1898 was opgericht. De grote animator van het Helmondse Kruisverbond en later van verscheidene landelijke organisaties op het gebied van de drankbestrijding was de Capucijnerpater Ildefonsus (overl. 1930). Hij richtte onder de hoede van het Kruisverbond een R.K. Consultatieburo op voor drankzuchtigen en in 1913 een alcoholvrij lokaal "Sobrietas", dat aanvankelijk gevestigd was in de Kerkstraat, later aan de Weg op den Heuvel en uiteindelijk in 1917 werd gehuisvest in het voormalige pand van de R.K. Werkliedenvereniging in de Beelsstraat. In dit lokaal concentreerde zich de organisatie van de drankbestrijding in Helmond. Hier kwamen allen bijeen, die de drank openlijk hadden afgezworen en toch een passende vervanging zochten voor het aantrekkelijke kroegleven. De trouwe gasten verenigden zich in de vereniging Tot Onderling Vermaak (T.O.V.). Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog nam de belangstelling voor de drankbestrijding af. De verschillende Kruisverbonden werden één vereniging "Sobrietas", met plaatselijke afdelingen. De activiteiten van de plaatselijke verenigingen waren bescheiden. Het R.K. Consultatieburo ging op in het algemene Consultatieburo voor Alcoholisme dat in 1965 was gevestigd aan de Smalle Haven 4

EEN STUKJE GESCHIEDENIS.

De nieuwerwetsche Roomsche Drankbestrijding in ons land dateert van vóór 30 jaar. Een flinke stoot werd aan de jonge beweging gegeven door het Utrechtsche Congres van 1898. Daardoor kwam ook het Zuiden in actie, en, wat speciaal ons Bossche Diocees betreft, is buitengewoon groote invloed uitgegaan van het Herderlijk schrijven van Z.D.H. Mgr. W. v. d. Ven z.g. spoedig na genoemd Congres (Vasten-

mandement 1900). Helmond was terstond bereid om aan den oproep der Kerkelijke Overheid gevolg te geven. Reeds den 25en Maart van dat jaar (1900) had een bijeenkomst plaats om tot oprichting van een drankbestrijders-vereniging te geraken. Deze slaagde schitterend.

De R.K. Werkliedenvereniging (het tegenwoordige Sobrietasgebouw) was tot in de uiterste hoeken gevuld met mannen en

jongelui, die kwamen luisteren naar het geestdriftig woord van den Tilburgschen Pastoor Dr. v. Zinnicq Bergmann, die was uitgenoodigd om den nieuwen Kruistocht te prediken. Bij tientallen schaarde men zich onder de blauwe Kruisbanier.

De strijd tegen het drankmisbruik - van *alcoholisme* werd toen nog weinig gesproken - begon hier, gelijk overal in het Bisdom, als *Paulusbeweging*. Rekening houdend met de geaardheid en de gewoonten van het Brabantsche volk, achtten de Drankweerpioniers van dit Gewest het middel der geheelonthouding te kras, én ook de afschaffing niet geëigend om als volksbeweging doel te treffen. Zij meenden beter te slagen met de matigheidsbeweging: de halfdaagsche afschaffing, oftewel het Paulisme. Reeds spoedig echter vond men in Helmond deze beweging te slap, en ontstond in den boezem der St. Paulusvereniging een strooming voor het Kruisverbond (de heeldaagsche of totale afschaffing van sterke dranken). Ook de katholieke geheelonthouding vond verschillende aanhangers. In 1905 verklaarden zich 27 leden voor het Kruisverbond. Deze nieuwe koers stiet op tegenstand; want van invloedrijke zijde werd ze niet gewenscht geacht. Duidelijk bleek echter, dat de levensvatbaarheid voor radicaler drankbestrijding er was. Het Kruisverbond toch begon hier als onderafdeling van de Paulus met 42 leden, die direct aangroeiden tot 140, en het jaar daarop (1906) was hun aantal 41 al gestegen tot bij de 400. Een club Geheelonthouders vormden, in die dagen ook een St. Michael-afdeling. Deze, ontwikkeling der beweging bracht vanzelf Statutenwijziging mee. In 1913 zijn de Statuten nog eens veranderd en geheel in overeenstemming gebracht met den

voortgang der drankweer-ideeën. De officieële naam werd toen: **R.K. Drankweer**. Bij die gelegenheid werd het Paulisme uitgeschakeld. Dit was niet erg; want er waren er toen nog maar een paar, Dezen konden blijven; doch nieuwe Paulisten werden vanaf dien tijd niet meer aangenomen. Wie de geschiedenis der Helmondsche Drankbestrijding bestudeert, moet met groote waardeering erkennen, dat er **veel en hard is gewerkt**.

Groote propaganda vergaderingen zijn er zeer veel gehouden. Dat deze steeds veel publiek trokken, mag hieraan voor een groot deel worden toegeschreven, dat de **beste sprekers** uit het heele land werden uitgenoodigd. Er zal wel geen Drankweerspreker van naam in Nederland worden aangetroffen, die niet in Helmond is opgetreden.

Met eere mogen verder worden genoemd de oudersavonden, de huisvljttentoonstellingen, de openluchtmeetings, de bedevaarten naar Ommel, de kindereesten, de kermispropaganda, de tooneeluitvoeringen,

Veel geld is daarvoor noodig geweest, terwijl de Vereeniging zelf een zeer mager inkomen had. In 1913 bedroeg de contributie nog maar één dubbeltje. Hieruit volgt echter dat het vooral in dien propaganda-tijd aan **financiëelen steun niet** ontbroken heeft. Inderdaad, deze is ruim toegevoeld van particulieren en Firma's.

Wij willen, in dit geschiedkundig overzicht liefst zoo min mogelijk namen noemen. Doch één naam mag hier niet onvermeld blijven. Iedereen zal dit billijken, en van hen, die financiële hulp verleenden, zal niemand zich daardoor tekort voelen gedaan. Het was vooral de groote Weldoener van Helmond, de

HoogEdelgestr. Heer **Willem Prinzen**, die voortdurend in financieel opzicht de drankbestrijding koninklijk hielp. Als het de drankweer gold, werd nooit tevergeefs bij hem aangeklopt. Deze beweging had zijne bijzondere sympathie, omdat hij er de goede vruchten van zag. Zoo waren de Helmondsche drankbestrijders toen steeds in de gelukkige conditie, dat zij om de kosten nooit eenige propaganda behoeften achterwege te laten.

In 1908 rijpten de plannen tot stichting van een **Jongensbond**, en het jaar daarop kwam deze tot stand. Van den jongensbond is altijd veel werk gemaakt. Uitstekende leiders hebben er hunne beste krachten aan gegeven. Een groote verdienste der Helmondsche Drankweer is geweest, dat zij in 1910 het **Reddingswerk** (de redding van drinkers n.l.) van zich liet aftakken. Dat dit goed was gezien, heeft de uitkomst schitterend aangetoond. Heel Sobriëtas heeft hierin later Helmond gevolgd.

Wèl het beste bewijs!

Eenzoo is het met de **Reclasseering** gegaan. Toen indertijd het Reclasseeringsbureau van Sobriëtas alle Kruisverbonden in Nederland aanschreef om het Correspondentschap der Reclasseering op zich te willen nemen, meende het Bestuur der Helmondsche Drankweer niet beter te kunnen doen dan het R.K. Consultatie-Bureau tot redding van drankzuchtigen te verzoeken, zich met die taak te willen belasten. Zoo is dan ook het Reclasseeringswerk in Helmond modél geworden. Waar Helmond in hoofdzaak een fabrieksstad is met een arbeidersbevolking, zocht de Drankweer, zeer terecht, ook nauw contact met de Werkliedenvereniging. Wanneer wij verder het werk der Helmondsche mannendrankweer gedurende 25 jaar nog eens in 't algemeen overzien. kunnen wij

niet anders dan getuigen. dat zij immer op haar qui-vive was, actief en diligent. De heerschende drinkgewoonten ontgingen haar aandacht niet; de drinkdwang evenmin, en ook de drinkideeën zat zij voortdurend op de hielen. Tegen iedere gevaarlijke en stuitende drinkgewoonte werd afzonderlijk krachtig stelling genomen en propaganda gemaakt. De waarheid aangaande den alcohol werd in de plaatselijke pers, door leatuurverspreiding, door propaganda-bladen en cursussen zonder ophouden verkondigd.

De Helmondsche afdeeling leefde volop mee met de Roomsche Drankbestrijding in Nederland. De leiding, welke van bovenaf gegeven werd, werd goed gevolgd; de orders, welke uit het Hoofdkwartier kwamen, stipt uitgevoerd. In de Helmondsche Drankweer was men bij en bleef men bij.

En wat is nu in het tijdperk, dat henenvlood, bereikt? Wanneer wij den toestand op 't stuk van drinken van vóór 25 jaar vergelijken met dien van nu, zien wij een groot verschil.

Helmond had op dit gebied een verschrikkelijk kwaden naam. Maar men maakte 't er ook naar, zou Uilenspiegel zeggen. De uitdrukking: "iemand Helmonder maken" verstond hier en in de omgeving iedereen. De **Helmondsche** jenever had een bijzondere reputatie, in dien zin dat hij sterker was dan elders! Het drinken was algemeen; openbare dronkenschap aan de orde van den dag. 's-Zaterdags, 's-Zondag en 's-Maandags werd er stevig gedronken. Met marktdagen niet minder. Met kermis, bij gelegenheid der buurtkermissen, met Ouden Nieuwjaar volop. De Patroons-dagen waren berucht. Het krioelde van stille kroegen. Bij geboorte, Doop, Communie-dagen, ondertrouw, huwelijk, sterven en

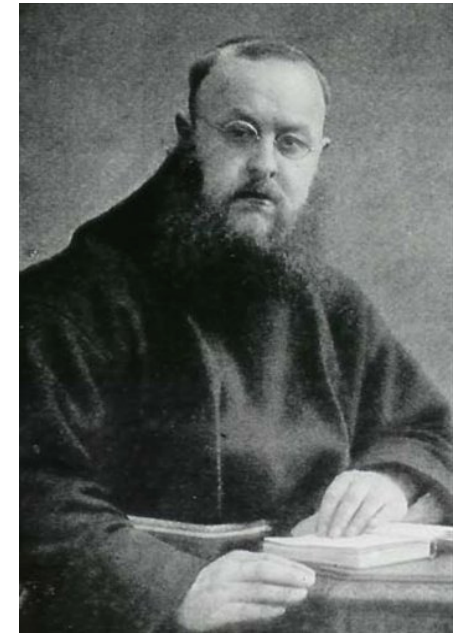
begraven - om slechts deze gelegenheden te noemen - vierde koning alcohol hoogtij. Welnu, de verandering ten goede er gekomen is en waarvan een ieder zich kan overtuigen, is in hoofdzaak aan de georganiseerde drankbestrijding te danken. Dat er anders over het drinken gedacht wordt; dat veel misbruiken zijn uitgeroeid; dat veel drinkerij is afgeschaft, zouden wij nooit hebben beleefd, als er geen drankweer was gekomen. Dit staat als een paal boven water.

Met voldoening mag dan ook de R. K. Drankweer van Helmond op den afgelegden weg terugzien.

Wij willen hier verder haar lof niet verkondigen. Doch wij kunnen niet nalaten, deze geschiedkundige beschouwing, die wij slechts in groote trekken hielden, te sluiten met de verklaring, dat hare Bestuursleden, leden, propagandisten en werkers in de 25 jaren van haar bestaan door hun arbeid en toewijding zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt voor de Kerkelijke en Burgerlijke gemeenschap dezer stad, en dat zij de godsdienstige, zedelijke, maatschappelijke en huiselijke belangen der Helmondsche bevolking in hooge mate gediend hebben.

Hulde en dank! Hulde en dank aan het **particulier initiatief!** Want het is **vooral en in hoofdzaak** het particulier initiatief, waaraan deze verdiensten toekomen.

Pater ILDEFONSUS
Adviseur

Pater Ildefonsus (1875-1930)

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN VOOR 1 MEI

**Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie**

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC HELMOND

Hieronder een aantal leden van de R.K. Drankweer vzw met beroep en adres (allen in Helmond). Voor geïnteresseerden is er een volledige ledenlijst beschikbaar bij H. Unij.

001	Arts, J. Th.	Stations Ambtenaar	Zonnehof 17
002	Beuningen van, F.	Arbeider Telefonie	
003	Boogaard van de, L.	Stationsassistent	v/d Foelaertstr.13
004	Boogaers, Jos	Rentener	Veestraat 8
005	Bokhoven, Alb.	Kantoor Bediende	Veestraat 37
006	Bokhoven, L. van	Meester Schoenmaker	Veestraat 37
007	Breuer, T	Aannemer	Markt 52
008	Bruijn de, A	Typograaf	van Hoeckplein 5
009	Bruijn de, J	Typograaf	van Hoeckplein 5
010	Callaers, C.	Tailleur	Ameidestraat2
011	Cardinaals, H.		Zestien woningen 2
012	Cox, J.H.		Molenstraat
013	Daandels, J	Priester	Kerkstraat 35
014	Daniëls, P		Hoogeindschestraat 27
015	Dijk van, Th.	Ambtenaar Consul. Bureau	Burg.Tiendstraat. 42
016	Dun van, H.	Priester	Kerkstraat 35
017	Duren van, J.	Landbouwer	Straakven 169
018	Duijnhoven van, A..	Landbouwer	Straakven 2
019	Duijnhoven van, P.	Landbouwer	Straakven 2
020	Eijssermans, H.		Mierloseweg 16
021	Frencken, H.	Priester	Havenweg 28
022	Giebels, C.		1 ^{ste} Haagstraat 76
023	Goossens, W.		Blinkertsestraat
024	Gooijer de, J.M.		v. Hoeckstraat 25
025	Groot de, J.	Landbouwer	Bijsterveld
026	Groot de, M.	Landbouwer	Bijsterveld
027	Gruijters, J. Th.		W. Beringstraat 31
028	Haas de, Jac.		Deurneseweg 51
029	Hagen van de, B	Pastoor	Wilhelminalaan 16
030	Hair de, A.F.	Leerbaar	van de Dungenstraat 9
031	Heesels, C	Tailleur	Molenstraat 141
032	Helvoirt van, C		Hemelrijkstraat
033	Hettema, J		Wilhelminalaan 6
034	Hoof van, J		Molenstraat 177
035	Ildefonsus	Pater	Molenstraat
036	Jaeger, H.W.	Seinwachter	Molenstraat 151
037	Jansen, H		Waardstraat 64
038	Janssen, P		Hoogeindschestraat 92
039	Kemps, H	Landbouwer	Bijsterveld
040	Kerkhof van de, A.D.		1 ^{ste} Groenstraat 2
041	Klomp, P.J.	Vrijgestelden	van Liemptstraat 15
042	Konijnenburg van de, J.A.		van Hoeckplein 43
043	Koolen, A	Magazijn Knecht	J. Stevenstraat 29
044	Korput van de, J.	Banket Bakker	Markt 33
045	Kraaij van, F	Wever	van Brusselstraat 7
046	Kraaij van, H	Wever	Buiten Parallelweg 30
047	Kusters, G	Arbeider	Deurnescheweg 10
048	Kusters, P		Deurnescheweg 33
049	Kuijpers, G	Boekhandel	Molenstraat 182
050	Leenders, P		Waardstraat 80
051	Leenhouders, P.A.	Hoofd der School	1 ^{ste} Haagstraat 83

TENTOONSTELLING
„Reizend Drankweer Museum”
13 tot 19 Mei 1925.

in de Groote Zaal van het Sobrietasgebouw.
De mooiste en meest volledige verzameling op dit gebied in ons land.
De **OPENING** op Woensdag 13 Mei, des avonds om 8 uur is uitsluitend toegankelijk voor de Leden der R. K. Drankweer en Genoodigden.
De Tentoonstelling is voor het publiek geopend: Donderdag 14 Mei en Vrijdag 15 Mei van half 3 tot 10 uur. Zaterdag 16 Mei van 10 tot 12 uur en van 3 tot 10 uur. Zondag 17 Mei na de Hoogmis tot half 2 en van half 4 tot 10 uur. Maandag 18 en Dinsdag 19 Mei van half 3 tot 10 uur.

TOEGANGSPRIJS 10 CENT.
Leden der R. K. Drankweer hebben doorlopend VRIJ TOEGANG.

Buiten de Tentoonstelling „Reizend Drankweer Museum” exposeeren ook meerdere Firma's met buitengewoon aantrekkelijke stands.

De Bovenzaal is door de Firma Konings speciaal gemeubileerd en door de Firma Meerding & Goedhart Electrisch verlicht. De Firma Erven Wed. J. J. van Nelle schenkt hier een geurige kop thee of koffie.

ELKEN AVOND CONCERT.

Welwillende medewerking van meerdere bekende Musici en Gezelschappen uit Helmond.

Radio-Concerten door de Firma Meerding & Goedhart

Bezoekers der Tentoonstelling hebben **VRIJ TOEGANG tot THEE-SALON en CONCERTEN.**

Bron: Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, uitgave jubileumboekje 1925

LEDEN STELLEN ZICH VOOR

C.I.M.A. Spee uit Helmond

c.spee@hetnet.nl

0492- 546325

De heer Spee, 50 jaar en werkzaam als Technisch Markt Analist bij het Holst Centrum/TNO, houdt zich nog niet zo lang bezig met stamboom onderzoek. Ruim een jaar geleden is hij begonnen met het zoeken naar gegevens over de familie **Spee** in Brabant en Limburg. De familie aan zijn moeders kant 'Peters', is al zeer uitgebreid door een neef onderzocht en heeft daarom iets minder zijn belangstelling. Verder onderzoekt hij ook de familie stamboom van zijn vrouw, vooral de families **Rustidge**, **Southwood**, **Tunkin** en **Ravell** in de UK en Ierland. De informatie komt tot nu toe voornamelijk van het internet, maar voor verdere studie is archiefonderzoek onontbeerlijk en is hij, na een recente cursus op het regionaal archief Tilburg, nu ook begonnen met archiefonderzoek.

Natuurlijk probeert dhr. Spee in eerste instantie zoveel mogelijk gegevens te verzamelen over zijn stamboom. Daarna zal een en ander in de breedte vorm moeten krijgen. Hij maakt trouwens veel gebruik van de gegevens die dhr. Loe Giesen heeft verzameld. Deze gegevens zijn te vinden op de site www.loegiesen.nl. Voor het gestructureerd opbergen van alle informatie, maakt dhr. Spee gebruik van het programma Legacy. Naast het onderzoek naar zijn en zijn vrouws kwartierstaten, probeert hij ook meer te weten te komen van het leven van zijn directe grootouders en overgrootouders die woonachtig waren in respectievelijk Drunen en Kaatsheuvel en die allen een eigen schoenfabriek hadden.

Het ligt in de bedoeling om regelmatig de afdelingsavonden te bezoeken. Ook al om daar wat meer te weten te komen hoe informatie te verkrijgen en welke bronnen te benaderen zijn. Tevens is hij zeer bereid anderen te helpen. Vooral voor zijn onderzoek in Engeland heeft hij een abonnement op ancestry (www.ancestry.co.uk/) en is zeker bereid anderen te helpen gegevens over nazaten in Engeland te vinden. Carnaval en zijn computer zijn de andere hobby's waar dhr. Spee zijn tijd aan besteedt.

B. van Moorsel uit Deventer

vanmoorsel@concepts.nl

0570-658525

De heer Bart van Moorsel, 48 jaar en van beroep secretaris, is vanaf 1995 bezig met genealogie. Hij zoekt gegevens over de families **Van Moorsel**, **Van Boeckel**, **Franke**, **De Penasse**, **Ots** en **Van Hellenberg**. Archieven, internet, CBG en NGV vormen de bronnen waar dhr. Van Moorsel zijn informatie uit put.

Op zijn website home.concepts.nl/~mo33101 heeft hij al de nodige gegevens vastgelegd in de vorm van parentelen en kwartierstaten. Hij zoekt nu voornamelijk verder in de diepte. Als speciale bron noemt Bart een briefwisseling van zijn voorouder Majoor Philippe Gaspar de Penasse uit de periode 1780 – 1795 die hij heeft gevonden in het archief in Stuttgart. Hij, de majoor, was als afgezant van de Hertog van Württemberg naar Zeeland gezonden om van daaruit de belangen te behartigen van het zogenoemde Kaapregiment dat de Hertog had verkocht aan de VOC.

Regelmatig deed de majoor de Penasse verslag van zijn bevindingen per brief. Deze brieven zijn bewaard gebleven en in te zien in het staatsarchief in Stuttgart.

Over zijn lidmaatschap van K&P schrijft dhr. Van Moorsel het volgende:

“ Ik ben al geruime tijd lid van de NGV. Vanwege de opheffing van de afdeling IJsselland heb ik mij aangemeld bij uw afdeling, omdat zowel de voorouders van mijn vader als mijn moeder uit Brabant komen: **Van Moorsel** (Heeze) en **Van Boeckel** (Eindhoven). Ik heb reeds parentelen gepubliceerd van de families **De Penasse** en **Franke** op papier en heb op mijn website de parentelen **Van Boeckel**, **Van Moorsel**, **Van Hellenberg**, **De Penasse** en **De Contamine** staan. In mijn bestanden heb ik nog meer informatie die mogelijk interessant is voor publicatie, maar de tijd ontbreekt om dit te vervolmaken.

Mocht er interesse zijn om gegevens gezamenlijk verder uit te werken houd ik mij aanbevelen”

Tot zover de brief van Bart van Moorsel, die tegelijk een oproep is aan de leden van K&P.

Gezien de afstand kan dhr. Van Moorsel onze afdelingsbijeenkomsten niet bezoeken, maar hij zou graag wat suggesties over bijzondere bronnen willen vernemen, bijvoorbeeld via het medelingenblad.

Ger Kleinbergen

VOOR U GELEZEN:

Afdelingsbladen:

Aqua Vitae, 2010-1

- Genealogie Van Kuijl, door G. van Ton.
- Bijdrage tot de geschiedenis van boerderij “'t Klaphek” te Randwijk, W. van de Westeringh.
- Nicolaas van Haeften, handelaar in waardepapieren, door P. Welling.

Delfland, 2010-1

- Een zoektocht naar de 'ware Joanna' (Boekmeijer), door ir. H.T.M. Smit.

Gepermeteerd, afdeling Den Bosch en Tilburg, december 2009

- Brabant Collectie 2000-2009, door Annie Duijf (genealogische uitgaven).
- Vrouwen in de genealogie (2), door Theo van Herwijnen.
- Genealogie Wijnker/Wenker, door Theo Wijnker.

Kwartier van Nijmegen, februari 2010

- Kwartierstaat Berend Jan Kuiper.
- Kwartierstaat Wilhelmina Maria Elisabeth Wannet.

Oude Sporen, januari 2010

- Kwartierstaat van Wilhelmina Maria Bakker (2), door W.J. Willard.
- Een verhaal over de geschiedenis van Naerdincklant, het latere Gooiland (2), door H. Kos

Roots@Groningen, januari 2010

- Genealogie Pijp (omgeving Bedum), door Petronella J.C. Elema.
- Nageslacht van Jan Harkes en Grietje Jans, door Arie Buurma.

Stichtse Heraut, 2010-1

- Kwartierstaat Gerco Klijn.
- Registers ter bedeling Diaconie NH Gemeente Utrecht, door Y. Jansen-Linse

Threant, 2010-1

- Kwartierstaat van Hilda Jacoba Koster (3), door J. Krol-Karst en wijlen G.J. Krol.
- Genealogie Speelman, Bonnerveen, door H. Homan-Free.

NGV, afdeling Familieorganisaties, december 2009

- Surinaams familieonderzoek in de praktijk, door Paul Davids, verslag Cathy van der Knaap.

Heemkundekringen:

De Berse. 'Den Beerschen Aard', 2009-2

- Uit het oude raadhuis, processen verbaal uit de 19^e eeuw, door Jos van Gils.

Deurne, 'D'n Uytbeyndel', herfst 2009

- Handmerken van Deurnese ambachtslieden (7), door Antoon Vissers.

Heeze-Leende-Zesgehuchten, 'De Heemkronyk', december 2009

- Het jaar 1809 en de Leendse huisarts Jacobus de la Geneste (1) door P. Willems en R. de Leuw.

Lieshout-Mariahout, 't Hof van Liessent, 'd'n Effer', februari 2010

- Het leven op oude boerenhoeven (11), door Paul van de Wiel.
- Kwartierstaat van Maria van Berlo, door Henny Bevers-Van den Baar.

Nuenen, 'De Drijehornickels', december 2009

- Pastoor Van Lent over cholera, 'tafelen' en begrafenissen, door Tjeu Hermans.
- Door barensood overvallen; Mie van der Linden, door Joop Glasbergen.

Reusel, 'De Schééper', december 2009

- Een Reuselse familie in beeld, **Roijmans**, door Jo Hendrikx

Son en Breugel, 'Heem', 2009-5

- Herinneringen aan het boerenleven van weleer, door Walter van der Meeren.
- Son en Breugel in 1909, door Joop Dijsselbloem-Visser.

Thorn, 'De Kroetwès', januari 2010

- Een opstel over Maria Cunegunda, laatste vorstin-abdis van Thorn en Essen,
 - door Tony Joosten.
- De bevolkingslijst van Neeritter uit 1796, door Cor Tubée.

Deze tijdschriften en nog vele andere, liggen elke afdelingsavond ter inzage / te leen. Dhr. Hans Schippers zal u hierover graag informeren.

Ger Kleinbergen.

EEN PROFIEL MET EEN KWARTIERSTAAT

De NGV-website wordt steeds beter benut! Het aantal leden met een profiel steeg sinds december van 181 tot 205 en het aantal gasten van 67 tot 98.

Het afdelingsbestuur benut de mogelijkheden van de NGV-website steeds beter! Wij kunnen iedereen met een profiel in een mum van tijd bereiken. Dat doen wij, als afdelingsbestuur, dan ook door u extra te informeren over en te betrekken bij zaken, op een manier die in pre- en paradigitale omstandigheden niet mogelijk zijn. En wij waken ervoor u onnodig lastig te vallen. Profiteert u nog niet mee, overweeg dan toch een profiel aan te maken op de NGV-website, zodat wij en u daarvan de voordelen mogen plukken.

De NGV-website wordt steeds beter! Dat is oud nieuws, want dit schreef ik op deze plek al in december. Maar het is nog steeds waar! Sindsdien heb ik een nieuwe mogelijkheid van de website verkend en uitgevoerd. Die mogelijkheden worden weergegeven met icoontjes: die nieuwe is de mogelijkheid een (grafische) kwartierstaat te laten bekijken. Daarvoor is het wel nodig eerst een stamboomcontainer gevuld te hebben met de nodige gegevens. Daarover heb ik in het vorige nummer geschreven.

Om de nieuwe mogelijkheid te benutten moest ik een probant kiezen (ikzelf?!) en daarvan het persoons ID noteren. Bij 'zoeken in stamboom' vulde ik in: (familienaam) van Gestel, (voornaam) Ant en (geboortejaar) 1941. En daar verscheen ik met persoon ID I6546. Nu eerst maar eens inloggen en 'Mijn profiel' aanklikken om het aan te passen. Dan klik 'gegevens aanpassen' aan onder 'Gegevens over mezelf en mijn onderzoek' en vul bij Mijn Kwartierstaat het vakje PersoonsID met I6546 en zoek in het vakje Stamboomcontainer naar 'Chantrelle' en klaar is het. Mooi niet! Hoe kan dat nou? De boosdoener was ikzelf. Ik kom nl in 2 stamboomcontainers voor en ik had mijn persoonsID uit de container Bastiaansen ingevuld; en ook als ik die naam als stamboomcontainer invul gebeurt er niets, want ik kan mijn kwartierstaat alleen laten zien aan de hand van een eigen stamboomcontainer. Terug dus naar 'Zoeken in stamboom' en nu wel met het juiste persoons ID (I50) naar Mijn profiel.

Het resultaat kunt u zelf vaststellen door mijn profiel te zoeken (dat lukt vast wel!) en op het juiste icoontje te klikken. Maar jij hebt toch wel meer gegevens, pap, zei mijn zoon. Dat klopt, maar de container moet daar nog wel mee gevuld worden. Als u dit leest is dat misschien al wel gebeurd. Als ik mijn zoon als probant op zou willen voeren zullen hij en zijn moeder daar toch toestemming voor moeten geven, dus heb ik het hem eerst laten zien! In het geval van de kleinkinderen zouden daar nog enkele personen bij komen! Voorlopig worden u dus nog de nodige Twentse, Amsterdamse, Westfriese, Bossche en Antwerpse kwartieren onthouden.

Mijn kwartierstaaticootje is tot nu toe het enige van onze afdeling: ik ben benieuwd hoeveel ik er in het juni-nummer kan melden!

Toon van Gestel.

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

Republikeins veelheid, democratisch enkelvoud

Sociale verandering in het Revolutietijdvak 's-Hertogenbosch 1770-1820

Auteur: Maarten Prak

Cat.nr: 13-PK

In 1798 kreeg Nederland voor het eerst een grondwet. Tot en met 1815 volgden er nog zes andere. De eerste Staatsregeling voor het Bataafse volk was een uitvloeisel van een revolutie die in de winter van 1794-1795 op gang was gekomen onder impuls van de Franse Revolutie en dankzij de interventie van de Franse revolutionaire legers. Op haar beurt bouwde de Bataafse omwenteling echter weer voort op de Patriotse revolutie van de jaren 1780.

In dit boek wordt een nieuw licht geworpen op de ontwikkelingen van het Revolutietijdvak. Dat gebeurt door een levendige beschrijving van de verwickelingen in Den Bosch, in de jaren 1770-1820. Daarna wordt in drie delen aandacht besteed aan de inrichting van de 'oude' samenleving, het verloop en de achtergronden van de Patriotse revolutie, en ten slotte de verwickelingen in de Bataafs-Franse tijd tot 1820.

Behalve van de politieke ideeën en activiteiten wordt hier vooral een beeld gegeven van de sociale verhoudingen in deze periode, van de sociale wortels van de opeenvolgende revoluties en van de uiteindelijke uitkomsten van die revoluties voor de Bossche samenleving. De ontwikkelingen in Den Bosch worden steeds vergeleken met die in de rest van het land en de Nederlandse situatie met die in andere Europese landen. Zo ontstaat een haarscherp beeld van de Nederlandse samenleving in een cruciaal tijdvak waarin de grondslagen werden gelegd voor onze hedendaagse maatschappij.

Uitgave 1999 - 349 bladzijden

Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie 2008 en 2009, delen 62 en 63

Thema: Genealogie en de Canon - delen 1 en 2

Cat.nrs: 36-CBG62 en 36-CBG63

Het thema van deze jaarboeken zal velen verrassen. Hoe kun je genealogie in verband brengen met de Canon van Nederland? In beide gevallen gaat het om iets historisch, maar ligt de grote geschiedenis uit de Canon niet heel ver van die van de gewone mens af? Genealogie gaat om personen in familieverband. Het belang ervan blijft in de meeste gevallen dus beperkt tot de kleine groep van degenen die tot de familie of de verwantschap behoren. Als het tenminste niet gaat om individuele belangstellenden die de personen of familie in kwestie in de geschiedenis tegenkomen of voor hun onderzoek nodig hebben. Het zal bij niemand opkomen een bepaalde familiegeschiedenis noodzakelijk te vinden voor ons nationaal historisch besef. Tenzij het natuurlijk om de geschiedenis van heersersgeslachten gaat, zoals de graven en hertogen van de oude gewesten, de stadhouders, of het koninklijk huis. Dan grijpen de grote geschiedenis en de genealogie

ineens in elkaar. Ook dan gaat het niet om de familie zelf maar om haar politieke rol en haar betekenis later; zo gauw die is uitgespeeld, verdwijnt de familie weer in de grote genealogische massa.

Uitgave 2008 en 2009 - 223 resp. 230 bladzijden

Handmerken - Persoonlijke tekens uit het verleden

Auteur: Paul Harthoorn

Cat.nr: 31-HHN2

Wie in het verre verleden een kwitantie, een schuldbekentenis of een ander document moest ondertekenen en kon schrijven deed dit, net zoals nu met een al of niet van fraaie krullen voorziene handtekening. Wie de schrijfkunst niet meester was, kon dit doen met een eenvoudig figuurtje. Vaak was dit een kruisje, een onbeholpen krabbeltje of lettertekentje, maar er werden ook veel ingewikkelder figuurtjes gebruikt. Dit zijn soms vernuftige kunstwerkjes, waarbij men zich afvraagt of het niet gemakkelijker geweest zou zijn om een handtekening te gebruiken. Zulke tekenjes noemen we 'merken' of in dit speciale geval 'handmerken'. De authenticiteit van zo'n merk moest gegarandeerd worden door de secretaris of notaris die de akte opmaakte door er de woorden: 'dit is het (hand)merk van ...' aan toe te voegen. Dan had zo'n merk evenveel rechtsgeldigheid als de zwaarste handtekening. De merken waren uiteraard tamelijk 'fraude gevoelig'. Merken zijn lang het onderwerp van studie geweest. Ondanks dat is het nog steeds niet mogelijk om zelfs eenvoudige vragen over het ontstaan en gebruik van merken bevredigend te beantwoorden. Het is begrijpelijk dat sommige onderzoekers aan merken een diepe symbolische betekenis hebben willen toekennen. Ze lijken dan ook verdacht veel op de geheimzinnige tekens waarmee 'tovenaars', alchemisten en astrologen hun publiek poogden te imponeren. Omdat merken zo fascinerend zijn, hebben velen te hooi en te gras notities gemaakt van merken die zij bij hun onderzoekingen vonden en sommigen hebben zelfs collecties van merken opgebouwd. Gericht is dit gedaan door de 'Werkgroep Dokumentatie Handmerken'. De werkgroep, die heeft bestaan van 1983 tot 1994, heeft een indrukwekkende verzameling van merken nagelaten, die zijn opgenomen in de collecties van het Verenigingscentrum van de NGV te Weesp. De auteur presenteert in dit boek een methode waarbij de merken in de vorm van een code in een database kunnen worden opgeslagen.

Uitgave 2005 - 76 bladzijden

Co van het Groenewoud

ONZE VRAAG:

Kwartierstaten, Moederslijnen, Parentelen, Stamreeksen en Schakels

Ons Mededelingsblad publiceert het liefst kwartierstaten (over 5 en 6 generaties) in tabelvorm. Wij plaatsen graag moederslijnen, parentelen, stamreeksen en schakels. Onder een schakel verstaan wij in het algemeen de afstammingslijnen van 2 onzer leden van een gemeenschappelijke voorouder. Het is mogelijk om uw digitale foto's hierbij te plaatsen. Lukt u dat niet, dan kunt u de foto's opsturen zodat wij ze kunnen scannen.

De foto's komen uiteraard retour.

Alle kopij toezenden naar en nadere inlichtingen bij **Henk Unij**.

Genealogische gegevens op de website

Vanuit heel de wereld wordt onze afd. website <http://kempenenpeelland.ngv.nl> bezocht. Daarvoor stellen wij genealogische gegevens ter beschikking. Althans: dat is de bedoeling. Elke maand komen er nieuwe. Dat kunnen ook de uwe zijn, als u die ter beschikking stelt, bij voorkeur uit deze omgeving. Toesturen aan en inlichtingen bij

Henriëtte Hardeman – Emans.

Nieuwe bestuursleden en veel nieuwe leden!

We zijn heel blij dat onze oproep om nieuwe bestuursleden succes heeft gehad. We hebben een penningmeester, Martien van de Donk, die op de afdelingsledenvergadering van april, volgens de statuten benoemd kan worden. We zijn wel nog steeds op zoek naar nog meer nieuwe bestuursleden! In onze vorige oproepen vroegen we ook om een nieuwe voorzitter en secretaris.

We willen de oproep nu wat ruimer maken:

“Wie heeft interesse en wat tijd om eens vrijblijvend een van onze bestuursvergaderingen bij te wonen, om te bekijken of een bestuursfunctie iets voor u is? “

We vergaderen 6 à 7 keer per jaar op een dag en tijdstip waarop iedereen kan komen. We vergaderen dan ongeveer 2 uur om de activiteiten voor de komende tijd te bespreken. De verdere tijdinvestering is voor iedereen verschillend, al naar gelang de mogelijkheden.

Het aantal nieuwe leden bij de NGV neemt weer heel sterk toe. In 2008 zijn er 527 en in 2009 zelfs 641 nieuwe leden bij gekomen! Onze afdeling Kempen- en Peelland krijgt per jaar gemiddeld 25 nieuwe leden. Nu in januari en februari zijn er al 16 nieuwe leden aangemeld! We hopen dat er, zeker bij de nieuwe leden van de afgelopen tijd, toch een paar kandidaatbestuursleden mogen zitten! Het is een zinvolle tijdsbesteding!

Aarzel niet meer, maar meld u aan bij een van de zittende bestuursleden die samen allemaal veel moeten beleven aan dit bestuurswerk!

Henriëtte Hardeman – Emans

Foto's gezocht!

Voor het PR werk van onze afdeling willen we een wand maken van drie panelen van ongeveer 1 x 1 meter. Op de middelste paneel komt een landkaart van het gebied van onze afdeling. Daar omheen willen we foto's plakken van ongeveer 15 x 20 cm van een heleboel markante punten uit de steden en dorpen van onze afdeling. Wie helpt ons aan deze foto's? Het kunnen foto's uit tijdschriften en folders zijn of zelfgemaakte foto's, dat maakt niet uit. Als u iets voor ons heeft, geef dat dan door aan

Astrid Magielse.

Oproep voor een afdelingsafgevaardigde

De NGV is een vereniging van leden. Twee keer per jaar is er in de jaarbeurs in Utrecht een ledenvergadering van het hoofdbestuur van de NGV met afgevaardigden van alle afdelingen. Meestal is een van onze bestuursleden deze afgevaardigde, maar dat hoeft beslist niet zo te zijn! Jaarlijks wordt deze afgevaardigde gekozen in april op onze afdelingsvergadering. Zijn er misschien leden die belangstelling hebben voor deze taak? Wie heeft zin en tijd om komend jaar onze afdelingsafgevaardigde te zijn?

Verder info bij **Henriëtte Hardeman – Emans**.

Rectificatie decembernummer en oproep om e-mailadressen

In het decembernummer stond op blz. 90 dat onze afdeling per 31-12-09 218 leden had. Dat is een fout, dat moet zijn 318 leden! Er zijn ongeveer 218 leden van wie wij een e-mailadres hebben en waarvan de meesten zich ook geregistreerd hebben op de website. Heel graag willen we van de overige 100 leden als het kan ook hun e-mailadres hebben. We kunnen met deze adressen snel en voordelig al onze leden bereiken en een nog betere service aan u verlenen!

Meldt a.u.b. uw e-mailadres aan bij **Co van het Groenewoud**.

j.vanhetgroenewoud@onsnet.nu

Versterking ZOB groep (Zuid Oost Brabant groep)

Een van de activiteiten van onze afdeling is de ZOB groep. Deze groep verzamelt allerlei bronnen die van belang zijn voor het genealogisch onderzoek in onze regio. Zij hebben een boekje uitgegeven met veel van deze onderzoeksbronnen. Dit boekje kunt u voor 1 euro op de afdelingsavonden kopen. We willen u echter nog meer bronnen kunnen aanreiken. Wie wil komen helpen in deze ZOB groep?

Info bij **Toon van Gestel**.

onze afd. website

<http://kempenenpeelland.ngv.nl>